

3. Ukraine Refugee Situation / UNHCR Data Portal. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine> (дата звернення: 22.04.2026).

4. Вирок Кіровського районного суду м. Дніпропетровська від 20.09.2022 р. Справа № 203/2439/22. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106387504> (дата звернення: 22.04.2026).

5. Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності від 15.11.2000 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_791#Text (дата звернення: 22.04.2026).

6. Вирок Луцького міськрайонного суду Волинської області від 24.07.2025 р. Справа № 161/10825/25. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129083510> (дата звернення: 22.04.2026).

7. Вирок Ленінського районного суду м. Полтави від 14.10.2022 р. Справа № 646/3390/20. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106753414> (дата звернення: 22.04.2026).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-613-6-80>

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОЦІНКИ ДОКАЗІВ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ВНУТРІШНЬОГО ПЕРЕКОНАННЯ СУДДІВ, СТОРОНИ ОБВИНУВАЧЕННЯ ТА СТОРОНИ ЗАХИСТУ

Стратій Олексій Васильович

кандидат юридичних наук,

асистент кафедри кримінального права юридичного факультету,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

м. Чернівці, Україна

Відповідно до ч. 1 ст. 84 КПК України, доказами в кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому цим Кодексом порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню.

В порядку ч. 1 ст. 94 КПК України, слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд за своїм внутрішнім переконанням, яке ґрунтується на всебічному, повному й неупередженому дослідженні всіх обставин

кримінального провадження, керуючись законом, оцінюють кожний доказ з точки зору належності, допустимості, достовірності, а сукупність зібраних доказів – з точки зору достатності та взаємозв'язку для прийняття відповідного процесуального рішення.

Із буквального тлумачення даних норм КПК України, виходить, що захисник до певної міри позбавлений права участі в оцінці доказів, з метою прийняття процесуальних рішень, як на стадії досудового розслідування, так і під час розгляду кримінального провадження в суді, хоча відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 7 КПК України, сторони кримінального провадження є рівними перед законом і судом.

Окрім того, відповідно до ч. 2 ст. 22 КПК України, сторони кримінального провадження мають рівні права на збирання та подання до суду речей, документів, інших доказів, клопотань, скарг, а також на реалізацію інших процесуальних прав, проте сторона захисту на законодавчому рівні, не в повній мірі наділена правом відповідно до КПК України, брати участь в повному й неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження. Тоді де ж рівність сторін?

Проте, оцінка доказів повинна поєднуватися з їх перевіркою, а також з можливістю порівняння з іншими доказами, як окремо, так і в сукупності, хоча саму перевірку не слід ототожнювати з процесом оцінки доказів, оскільки оцінка – це юридико-логічний (розумовий) процес, і поєднання цього процесу з практичними діями сторони обвинувачення та сторони захисту, являється перевіркою доказів.

У процесі оцінки та перевірки доказів, формується не тільки внутрішнє переконання слідчого судді, суду, сторони обвинувачення, а й сторони захисту, оскільки і суд, і сторони кримінального провадження, далеко не завжди мають однакове бачення, а відповідно і розуміння обставин вчиненого кримінального правопорушення, та виду і розміру покарання, яке буде достатнім та необхідним для виправлення та перевиховання особи, яка може бути визнана судом винуватою у вчиненні злочину.

Саме внутрішнє переконання захисника – це стан свідомості суб'єкта оцінки доказів, коли він вважає, що зібрані й перевірені в кримінальному провадженні докази є достатніми та необхідними з метою вирішення питання щодо наявності чи відсутності обставин, які входять до предмета доказування, а також інших обставин, які мають значення для правильного вирішення справи, а головне захисник повинен бути впевненим у юридичній правоті свого висновку, та готовності до практичних дій в рамках кримінального провадження,

як на стадії досудового розслідування, так і на стадії розгляду кримінального провадження в судах.

Окремо слід відмітити, що внутрішнє переконання, є також і у слідчого, прокурора, слідчого судді та суду. Проте, справжньою метою процесів оцінки доказів для захисника, безумовно являється забезпечення максимально сприятливого для підозрюваного, чи обвинуваченого формування внутрішнього переконання у судді, хоча слід зауважити, що на суддю впливають не тільки фактори щодо оцінки доказів, але й морально-етичні чинники, установки щодо сприйняття певного кримінального правопорушення, що породжує досить часто у судді протилежні почуття, щодо розуміння правоти або ж сторони обвинувачення, або ж сторони захисту, навіть з урахуванням негативної оцінки чи підозрюваного, чи обвинуваченого.

У практиці, є кримінальні провадження, коли захисник передчасно формує для себе певне внутрішнє переконання (так звану установку), що часто стає перешкодою для об'єктивного аналізу кримінального провадження, а отже і ефективної правової допомоги, до речі це стосується і суддів, і сторони обвинувачення.

Проте, досвідчений захисник, повинен відчувати такий стан і судді, і слідчого, і прокурора, та зробити все можливе в рамках закону, щоб переконати їх саме у своїй правоті, що безумовно є дуже нелегким процесом, через різні фактори об'єктивного та суб'єктивного характеру.

Певна негативна установка окремих суддів, а також слідчих, прокурорів щодо адвокатського корпусу, одне з найпроблемніших питань, як під час здійснення досудового розслідування, так і під час розгляду кримінальних правопорушень в судах – першої, апеляційної та касаційної інстанцій.

Однак, захисники з таким явищем зустрічаються доволі часто, хоча закон вимагає, щоб внутрішнє переконання було обґрунтованим, а це означає, що воно повинно формуватися на підставі всебічної, повної, об'єктивної оцінки зібраних доказів в рамках кримінального провадження, а не обставин справи.

Література:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2013, № 9–10, 11–12, № 13, ст. 88).